

Posudek na bakalářskou práci	
☐ školitelský posudek	Jméno posuzovatele: Mgr. Jan Horský
☒ oponentský posudek	Datum: 30. 6. 2020
Autor: Pavčina Hillerová	
Název práce: Teorie kulturních atraktorů a její empirické doklady	
☒ Práce je literární rešerší ve smyslu zveřejněných požadavků (pravidel). ☐ Práce obsahuje navíc i vlastní výsledky.	
Cíle práce (předmět rešerše, pracovní hypotéza...) Práce si klade za cíl představit atrakcionistickou teorii evoluce kultury s jejím specifickým konceptuálním aparátem, shrnout dostupnou empirickou evidenci a konfrontovat tuto teorii s alternativním selekcionistickým vysvětlením.	
Struktura (členění) práce: V první části autorka představuje atrakcionistickou teorii evoluce kultury francouzského antropologa Dana Sperbera. Zaměřuje se přitom na klíčové koncepty této teorie (<i>kulturní reprezentace, kulturní atraktory, kulturní transformace a psychologické/ekologické faktory</i>). Teoretické úvahy zároveň vhodně doplňuje empirickou evidencí. V závěrečné kapitole tuto teorii porovnává s konkurenční alternativou (<i>teorie podvojně dědičnosti</i>).	
Jsou použité literární zdroje dostatečné a jsou v práci správně citovány? Použil(a) autor(ka) v rešerši relevantní údaje z literárních zdrojů? Autorka zpracovala úctyhodné množství výhradně cizojazyčné literatury vysoce odborné úrovně, ať již teoretické, či experimentální povahy, a to napříč celým spektrem vědních oborů. S přihlédnutím k nárokům kladeným na bakalářské práce zdroje hodnotím jako velmi nadstandardní. Zároveň je s nimi i velmi pečlivě nakládáno, ať již z hlediska parafrázování, citování či odkazování. Jediný nedostatek, na který jsem narazil, je opomenutí dvou citovaných článků v bibliografii – jedná se o Mesoudi, 2007 a Odling-Smee, Laland & Feldman, 2003 – v tomto ohledu bych do budoucna doporučil využití některého z citačních manažerů, který toto ošetří automaticky.	
Pokud práce obsahuje (nadstandardně) i vlastní výsledky, jsou tyto výsledky adekvátním způsobem získány, zhodnoceny a diskutovány?	
Formální úroveň práce (obrazová dokumentace, grafika, text, jazyková úroveň): Práce má vynikající formální úroveň. Stran <i>stylistické úrovně</i> práce mohu konstatovat, že autorka má velice kultivovaný projev a cit pro analýzu a vysvětlení. Velice subtilní debatu, kterou i někteří její protagonisté označují za zmatenou (Acerbi & Mesoudi, 2015), čtenáři zprostředkovává srozumitelně, aniž by obětovala explanační hloubku. I po <i>jazykové stránce</i> práce vykazuje vynikající úroveň. Až na výjimečnou absenci čárky před spojkou „a“ v poměru důsledkovém (např. s. 17 a 21) se mi nepodařilo narazit na žádné pravopisné chyby, což je samo o sobě u bakalářské práce pozoruhodné. Překlepů jsem zaznamenal jen minimum. O to více mě potěšilo, že autorka stejnou péči jako stránce jazykové věnovala i <i>grafické úpravě a infografikám</i> . Text je čistě vysázen, doprovázen původními infografikami vysoké kvality a po grafické stránce připomíná mnohem spíše profesionálně připravenou publikaci než bakalářskou práci.	
Splnění cílů práce a celkové hodnocení:	

Cíle práce byly zcela naplněny, práce dle mého názoru výrazně překračuje požadavky standardně kladené na bakalářské práce, a to ve všech ohledech. Autorce se podařilo uchopit a zmapovat velice spletitou a vysoce odbornou debatu odehrávající se v rámci interdisciplinárních studií evoluce kultury (již jen rozsah nejrůznějších vědních oborů, které autorka v práci pokryla a mezi nimiž s lehkostí přechází, zaslouží uznání). Činí tak zcela suverénně stylem, který by se dal očekávat spíše ve vědecko-popularizačních pracích než na stránkách bakalářské práce. Text má jasnou argumentační strukturu bez zbytečných odboček, systematicky plyne. Zároveň však mohu konstatovat, že se v žádném případě nejedná o „pouhé“ převyprávění, byť velice složité debaty. Autorka na celé řadě míst prokazuje vlastní invenci a analytické schopnosti, ať již při vybírání vhodných příkladů k ilustraci, tak především v momentech, kdy se k problematice staví s vlastním kritickým odstupem a některé závěry problematizuje poukazem na kontraevidenci.

Autorka dle mého názoru jednoznačně prokázala, že její práce snese nejpřísnější hodnocení, a já ji proto **doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit nejvyšším stupněm.**

Otázky a připomínky oponenta:

(1) Ačkoli rozumím, že tomu tak bylo z důvodu rozsahového omezení, přesto bylo mé kognitivně-religionistické srdce skleslé, že se v práci neobjevila zmínka o tzv. *minimálně konstraintivních představách* (MCI). Mohla by autorka vysvětlit, o co se jedná a jakým způsobem se k tématu práce vážou? Do jaké kapitoly své práce by je zařadila a proč?

(2) Autorka kritizuje některé předkládané studie (s. 15, 16 a 24) za to, že testují výhradně euroamerickou populaci, protože odlišný vzorek by mohl vykazovat jistá specifika. O jaká specifika by se (klidně i v případě nějakých jiných fenoménů než je hudba a jazyk) mohlo jednat a jakými faktory by mohla být způsobena? Je pravděpodobnější, že by se jednalo o psychologické nebo ekologické faktory? A proč? A jak se tato interkulturní specifika slučují s představou spíše univerzálního modulárního uspořádání lidské mysli, ke které se Sperber na některých místech kloní?

(3) Proč je u mimolidských zvířat kultura na tak rudimentární úrovni?

Na závěr si dovolím jen několik doporučení, kterými směry by bylo možné práci posunout či rozšířit. V rámci **problematiky ekologických faktorů** stojí za zmínku výzkum toho, jak kultivace různých plodin (Talhelm et al., 2014) či míra integrace do tržní směny (Henrich et al., 2010) vede k rozdílům v tom, jaký typ morálky (tj. kulturně přenášených morálních norem) v dané oblasti převládá. K **problematice transmisních biasů** bych pro doplnění perspektivy doporučoval práce Kevina Lalanda a jeho týmu o strategiích sociálního učení (Kendal et al., 2018; Laland, 2004). Co se týče konkrétně **obsahových biasů**, kromě již zmíněného bych ještě doporučil literaturu, která se týká biasu pro sociální a morální informace (Mesoudi, Whiten, & Dunbar, 2006; Stubbersfield, Dean, Sheikh, Laland, & Cross, 2019). Ta se váže k širší debatě o **(kulturní) evoluci a transmisí norem**, ať již těch morálních (Haidt & Joseph, 2004; Boyd & Richerson, 2009; Chudek & Henrich, 2011), či konvenčních (Nichols, 2002), a navazuje na celou řadu významných debat v rámci evoluční biologie a morální psychologie týkajících se **evoluce kooperace** (Haidt, 2012) či vysvětlení obrovské **diverzity morálních systémů** (Henrich, 2015). Neméně fascinující a navazující oblastí je pak problematika **kulturní evoluce prosociálních náboženských systémů** (Norenzayan et al., 2014). Zdá se mi, že právě oblast morálky a náboženství by mohla být dobrou případovou studií toho, jak se atrakcionistické a selekcionistické postoje promítají do jednoho konkrétního problému. Nabízí se to především proto, že se těmto tématům v posledních letech prominentně věnuje nejen již zmíněné kulturně-genově koevoluční křídlo, nýbrž i sám Sperber (např. Baumard, André & Sperber, 2013).

Návrh hodnocení školitele nebo oponenta (bude zveřejněn)

výborně velmi dobře dobře nevyhověl(a)

Podpis školitele/opponenta: